

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 35

2

SEPTEMBRIE

1923

În acest număr: Un pachet cu minciuni de Octavian Goga; Sânt pasări, poezie de Victor Eftimiu; Datoria de Ion Gorun; La revedere de Octavian Goga; Toamnă, poezie de George A. Petre; Opinia publică și guvernele de Octavian Prie; O problemă ungurească în Banat? de P. Nemoianu; Publicațiile literare din Ardeal de Alexandru Hodoș; Propaganda maghiară: cum răspund la ea alții de M. Rucăreanu; Cronica politică: Informatorii marelui public de Ion Balint; Gazeta rimată: Dialoguri duioase de Onofrei din Borgoprund; Insemnări: Adunarea dela Oradea-Mare, S'a ales d. Vasile Goldiș, „Dascălușul” dela Cluj, Cine dă mai mult, Congresul partidului poporului, O întâmplare șugubeată, Frământările studențești, „Material pentru soluții economice”, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 8 Lei

© BCUCIuj

Țara Noastră

Un pachet de minciuni

La Karlsbad, unde m'a adus o cură de câteva săptămâni, mi-a sosit deunăzi un teanc de gazete din țară, un odios pachet de minciuni. Am cetit paginile imunde și în adevăr simt că s'ar putea înfiripa o tristă autoanaliză, căutând să cobor pe hârtie impresiile penibile ce-ți lasă în urmă contactul de câteva clipe cu acești oaspeți inoportuni într'un colț de pământ civilizată. În atmosfera de ordine și onestitate, în care tabla valorilor e fixată de-un spirit occidental, tiparele meschine ale Honigmanilor și Rozenthalilor dela București cu structura lor de gândire și cu specificul jargon moral, cad foarte nepotrivit. Luându-le în mână aici ai senzația, că sub arcadele dela Mühlbrunn a dat busna o apariție antipatică și murdară, care ți-e rușine că te strigă pe nume și de care ții să te debarasezi cât mai degrabă, pentru a nu dezonora armonia din jurul tău...

Mi-am dat seama totdeauna de greutatea cuvintelor, și când fac aceste aprecieri înțeleg prea bine că ele echivalează cu un pumn în obraz, dar în ce chip oare s'ar putea înveli în blândețe și moderațiune cea mai autentică scârbă și cel mai profund desgust în fața aspectelor de degradare care în timpul din urmă trivializează tot mai mult așa zisa presă românească?

Iată d. e. pachetul de minciuni care mă privesc personal. De câteori mi se pomenește numele, de-atâtea ori se tipărește o nouă falsificare în coloanele unui interval de două săptămâni. Am venit în acest punct din Bohemia, spun veselii crai de cerneală, ca să aranjez trecerea mea la partidul liberal, tratând afacerea cu d. Brătianu, cu care întâmplarea a rânduit să bem pentru moment aceeași apă sărată. Evenimentul acesta e dat în vileag cu litere cursive ca o certitudine, care trebuie trecută în conștiința cetățenilor. Mai mult. Povestea mea e complicată și agitata fantezie de „ghetto“ brodează ima-

gini colorate. În atelierul ei mi-se confecționează o figură deplorabilă cu care mi-se dă drumul în edițiile de seară și de dimineață. S'ar părea că de astădată trebuie să apar ca un fel de lăgo împins de-o rușinoasă duplicitate, ale cărui socoteli în sfârșit se înfundă, ca principiul binelui să iese triumfător. Am scris, zice-se, scrisoare dlui Argetoianu, îndemnându-l să plece din partid și în acelaș timp am adresat un mesaj generalului Averescu, cerând sacrificarea colegului meu. Da, numai încap: nici o îndoială, vestea e precisă, se dau și cele trei puncte ce-am formulat categoric șefului nostru. E o întregă cabală la mijloc, fiindcă eu cu liberalii sunt înțeles, dupăcum se va vedea de altfel și la adunarea „Asociației“ dela Timișoara, unde sunt hotărât să lupt aprig pentru postul de președinte împotriva dlui Goldiș, susținut fiind, firește, de către guvernul actual, scumpul meu protector....

Am smuls pe repezeală din snopul de infamii câteva ca să le trec aici, sunt mai multe însă, care de care mai tenebroase, minciuni de cap bleg, lectură idioată, mâncare rancedă și proastă menită să hrănească mintea miilor de cetitori. Și cum este cu stupidele invenții ticluite în contul meu, așa se minte pe toată linia cu impertinență și cu-o desăvârșită seninătate. Gazetele cele mai multe sunt diriguite cu această totală lipsă de simț al răspunderii. Câmpul politic e năvălit de apașii cari stau la colțuri și mișună în toate părțile încurcând lumea cu combinațiile lor.

Vai, în țara unde s'a zămislit lista lui Günther, desigur nu se poate vorbi astăzi de strălucirea și nobleța profesiunii de publicist, a cărei aureolă o reflectă apusul și care a încununat și la noi atâtea frunți odinioară. Cine ar îndrăzni să compare bunăoară nivelul intelectual al exhibițiilor actuale asvârlite la tipar de către scribi ratați și negustorași mititei cu verbul lui Eminescu, împletit din fulgere și patimă, cu apostolatul lui C. A. Rosetti, sau cu paginile de credință ale lui George Barițiu?

Nu vom cere în mod anachronic ca în gazetăria actuală să izbucnească limbi de foc și-o nepotolită sete de ideal. Perioada eroică s'a dus din istoria noastră, zilele s'au schimbat și gândul îndrumătorilor se așterne tot mai rar pe hârtie. Ne-am obișnuit cu sterilitatea și-o undă sălcie, ca un straiu de broaște pe-un lac care nu mișcă, a încins presa dela noi. Articole goale, trist măciniș de meserie, ordinară industrie de vorbe, icneli pripite sau banalități leșinate umplu enormele cearceafuri de ziare. Nimeni n'a pomenit o licărire de talent sau o tendință de seriozitate decât rar de tot la tinerii începători, fiindcă în cele mai multe cazuri fotoliile conducerii sunt deținute de agrămați găunoși, vivandiere răsuflăte ale războaielor politice, cunoscutele reptile de anticameră cari cu temperamentul lor de zarafi au rătăcit în gazetărie.

Toate aceste se știu și nimănui nu-i trece prin gând să ceară lui Iacob Honigman sau Albert Rozenthal un înfrigurat avânt în domeniul abstracțiunii sau un distins scrupul literar. Dimpotrivă, indulgența noastră e nemărginită. Li iertăm pentru ignoranța cu care-au năpădit scrisul cotidian, coborându-l la mentalitatea unui bălcu sgo-

motos dela Podul Iloaii. Uităm deasemenea că ne-au stâlcit limba și că fraza lor în care nu concordă subiectul cu predicatul abundă de atâtea sinistre behăituri de import aduse de peste granițe...

Un lucru însă: de ce trebuie unită această stârpiciune a minții cu-o grosolană perversitate morală, de ce minciuna de fiecare ceas, pe urma căreia toate noțiunile își pierd consistența și mintea cetitorilor balansează copleșită de nesiguranță?

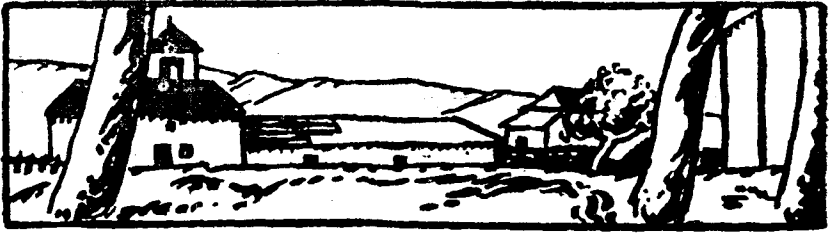
Iată o întrebare, care mi se pune de câte ori văd înaintea mea răsfrângându-se în organele de publicitate spiritul cel mai recent al presei de bulevard. Răspunsul nu ți-l poate da decât rostul autorilor, împotriva cărora va trebui pornită cât mai degrabă o sfântă cruciadă românească, pentru a salva obrazul țării și conștiința noastră de demnitate.

Câtă vreme însă acest soi de gazetărie persistă, în fața ei ori-ce om cu rol în viața publică nu poate avea decât două soluții: sau s'o cumpere sau s'o disprețuiască.

Cetitorii și-au dat demult seama că noi suntem pentru cea din urmă.

OCTAVIAN GOGA

Sunt pasări...

Sunt pasări albe 'n rotogol pe mări
Și fiecare, poate, e un dor de ducă.
Sunt țipete de bucurie și chemări
Sunt pasări albe 'n rotogol pe mări...
Unde-ai sburat, nălucă, palidă nălucă?!

Și sunt, în zare, pasări cenușii...
Sunt renunțări... bat aripile sombre
E sufletul ce l-ai avut, fășii-fășii...
Subt cer de plumb trec pasări cenușii:
Un gând nespus. Un plâns uitat. Octombrie!

Sunt pasări negre pe pământ colea, colea.
Cine-a trimis așa curând ai morții îngeri?
Destinul par'că se 'ndura, ne ocolea...
Sunt pasări negre pe pământ, colea, colea...
Plecați! Nu mai vestiți dezastre și înfrângerii!

Oh, și mai sunt -- sunt pasări mari albastre!...
Dar prea departe. . . mult prea departe... sus...
Lumini de re'nviere, pe dezastre,
Oh, strălucite pasări mari, albastre
Prea sus ați fost, și prea curând v'ați dus!...

Paris, August 1923.

VICTOR EFTIMIU

Datoria

Ieșind dela slujbă, Pavel Udrea strânse bine subsuoară hârtiile și registrele ce luase cu dânsul și se îndreptă cu pași sprinteni spre casă. Patronul îi legase de suflet lucrarea, foarte importantă și grabnică, și îi pomenise apoi ceva așa vag despre o gratificație. Iar asta i-ar fi fost cu adevărat o mană cerească tânărului contabil.

Tânguirile și blestemele Tincuții, nevastăii sale, îi răsuna încă în urechi. — „De ce te-ai însurat dacă știai că n'o să-ți poți ține și tu nevasta în rând cu lumea“?... — Eh, vorbă de clacă; toate zic ele așa când le abate de vre-o rochie, vre-o pălărie sau chiar și numai d'o plimbare la grădină. Dar îndată ce te-ai strâns cumva ș'ai făcut rost de împlinirea dorinței momentului, toate se uită iar — până la încolțirea alteia.

Numai asta era, că dela un timp se repetau cam des toanele Tincuței; par'că o făcea inadins... De geaba se strângea el dela toate și aducea tot în casă, — nu se ajungea; nu și nu. Tânguirile și blestemele se întăreau, ajunseseră obicei de fiecare zi... Da, da, — par'că o făcea într'adins.

Pavel Udrea apucă și mai strâns, hârțoagele subsoară și mai iuți pasul. De astă dată o să-i taie vorba chiar dela început: — „Uite, am o lucrare afară din rând. Măine, Duminică, o să muncesc toată ziua și Luni îți aduc pe puțin două hârțioare extra“... Ce mai avea să zică? Avea să tacă și să aștepte. O zi cel puțin, avea să fie pace...

Ochii tânărului se umeziră. Vezi că ținea, ținea la Tincuța lui din toate baerile inimii. Așa cicălitoare cum era, pentru dânsul era un idol, — era scopul și rațiunea ființei lui... Iși aducea aminte cum o cunoscuse, cum i se legase sufletul de dânsa; numai din clipa aceea începuse să trăiască, numai de atunci se înfiripase și în mintea lui înțelesul vieții... Al unei vieți alcătuite din două, închinată cu totul una alteia... Trăite una pentru alta, într'o veșnică seninătate și nedespărțire ideală de fiecare clipă...

Răspunsese și ea la dragostea lui atunci... Atunci! Nimica oare să nu fie în viața asta așa cum am visat, — și nici visurile cele mai

blajine, cele mai cumiști, să nu poată avea o împlinire statornică, — pentru toate să fie sortită câte o deșteptare amară?...

* * *

Pavel Udrea a ajuns acasă. Se însera. În curte liliacul își întin-tea înflorirea bogată, îmbietoare. Rupse o creangă și zâmbi închipuin-du-și-o ca o solie de fericită împăcare.

A deschis ușa și a intrat. — „Tincușo, uite mai întâiu o floare și apoi o veste bună“... — Cuvintele le avea pe buze, dar nu le-a rostit. În casă nu era nimeni.

A aprins lampa și s'a uitat împrejur... Totul era în neorânduială, dulapurile deschise, sertarele trase, — semne de fugă grăbită, înverșunată...

Floarea căzu din mâinile omului și se pierdu printre mărunțișu-rile risipite pe jos, hârtii și nimicuri disprețuite. Nenorocirea, da, nenorocirea abia bănuită a trecut pe aici. Zadarnic și-a siluit mintea ca s'o depărteze, s'o încece în neistovita iluzie, — bănuiala se împlinise.

* * *

Noaptea întreagă Pavel Udrea a rătăcit pe străzi. Din când în când se întorcea acasă, mânat de o licărire de speranță imposibilă. Se opria la ușă, dă să intre; apoi întunericul și singurătatea din cui-bul părăsit îi dau brânci și o pornia iarăși în noaptea posomorită și nemiloasă,

Dis de dimineață începu să cerceteze sfios, prin vecini. — Apoi, nu știa el nimic? Că era multă vreme de când unul tot da târcoale pe acolo. Și trimetea flori și cadouri... Cu ala a fugit, firește. Era unul așa, — se vedea pe el omul cu dare de mână... N'a văzut el nimic, n'a simțit?...

N'a văzut, n'a simțit. Floarea liliacului era prea puțin pentru o femeie ca aceea, sărăcăcioasele lui cadouri n'au fost lanțuri destul de tari pentru o așa inimă... Vede și simte acum, — prea târziu.

A rătăcit iarăși, toată ziua. Și i se părea lui însuși ca o fărămă-tură netrebnică aruncată în vârtoarea nepăsătoare a lumii, ca unul din acele nimicuri disprețuite, răvășite pe jos în casa părăsită. Aruncate vor fi ca mâine toate, și îngropate în uitarea de veci...

Sfâșiat, ucis, îngropat e și sufletul lui. La ce să mai rătăciască prin lume trupuri fără suflete? La ce?

Cu acest gând s'a întors seara acasă. A aprins iar lampa. Neorânduiala din prejur i se părea acum obișnuită, familiară, ca și când așa ar fi fost firesc să fie; era icoana propriei lui vieți, risipite, sfârșite. În felul lor, toate au un sfârșit; aceasta era felul în care a fost scris sfârșitul lui.

S'a uitat lung la cuiul lămpii din mijlocul tavanului. Apoi privirea i s'a oprit la maldărul de hârtii și registre de pe masă.

Patronul aștepta cu încredere, și el își dăduse cuvântul. Lucrarea trebuia făcută.

Pavel Udrea își scoase haina, o împătură cu îngrijire și o puse de-oparte. Apoi se așeză la masă, deschise registrele, rânduind hârtiile și înmuiă condeiul în călimară.

Toată noaptea vecinii și trecătorii târzii au putut vedea lumină la ferestrele casei contabilului. Aplecat asupra registrelor, Pavel Udrea lucra, adâncit, și îi da zor... Dimineața lucrarea trebuia să fie gata.

* * *

În cantonul bancherului Pestișteanu era zarvă mare. Unsprezece ceasuri și contabilul Udrea nu venise încă la slujbă.

— Să vedeți că mi-a făcut-o, — își frângea mâinile patronul; — m'a lăsat cu lucrarea neisprăvită și trebuie s'o înaintez neapărat astăzi... M'a mâncat fript... Poftim! să te mai încrezi în oameni!... Care știți unde șade?

Toți au sărit. Fiecare s'ar fi simțit norocos să facă el serviciul, — cine știe? poate ieșea de aicea o înaintare. Patronul alege pe cel care i se părea mai sprinten. Douăsprezece ceasuri și tot nimic. — „Tii, — mi-o făcu și asta! Unde stă atâta? ce fac oamenii ăștia? Să te lipsești de așa serviciu... O să-i dau afară! Pe amândoi îi dau afară! Pe toți vă dau afară“!...

În culmea furiei, bancherul pusă mâna pe pălărie. — „Unde ziceți că șade ăla?... Trebuie să mă duc eu acuma“...

Dar în clipa aceea trimisul dete buzna în canton, găfâind, alb ca varul. Subsuoară aducea un pachet înfășurat cu îngrijire în niște gazete.

— S'a... Domnul Udrea...

— S'a, ce s'a?... strigă bancherul roșu de mânie. S'a îmbătat?... De ce nu vine?...

— Nu, nu s'a îmbătat, — s'a spânzurat.

Patronul rămase o clipă ca trăsnit. Apoi când îi veni iar graiul:

— Că n'a găsit și el altă zi pentru treaba asta! Ce mă fac eu cu registrele?!

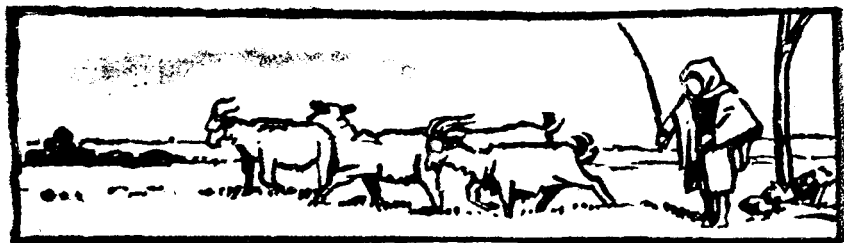
Funcționarul puse pachetul pe masă și-l desfăcu din gazete: —

„Mi se pare, zise mai potolit, că lucrarea e făcută“...

Bancherul se aruncă asupra registrelor, le răsfoi repede, apoi rămase gânditor. Mai cercetă hârtiile, controlă lucrarea...

— Tot a fost băiat de treabă, — grăi într'un târziu; — să iscălim cu toții câte ceva pentru o coroană...

ION GORUN

La revedere!...

Patronii ziarului „Patria“ dela Cluj au dat ordin să se ia ofensiva împotriva mea. Foarte bine. Socot că era vremea, după atâta amar de scuturători de care i-a învrednicit revista „Țara Noastră“, de-un an încoace. Înțeleg deci revolta, tardivă de altfel și ea, ca toate acțiunile partidului național. O primesc totuși cu bucurie, având nădejdea fermă că odată și odată în focul luptei s'ar putea întâmpla să-și părăsească înțeleapta rezervă chiar și d. Iuliu Maniu, dând astfel prilejul publicului să admire calitățile de stil și compoziție ale ponderosului bărbat.

Deocamdată oficiosul comitetului de-o sută face mare caz de-o „discalificare“ a mea, cu care-și învelește cetitorii. Ce s'a întâmplat? Un domn profesor englez, care anul trecut umblase prin Cluj și care în aprecierile sale asupra conducătorilor partidului național era cât se poate de vitreg, le trimite o scrisoare-răspuns la jalba ce i-au așternut. D. Zimmern, — așa se numește autorul scrisorii, — cu multă politeță și prudență spune că aș fi confundat în memoria mea înțelesul exact al cuvintelor ce mi-a spus, ceia-ce, adaugă d-sa „nu este surprinzător în cazul unei conversații de-această natură.“ Ce pot răspunde eu la această palinodie, cu care nu m'au obișnuit până astăzi relațiile cu lumea bună din occident? Eu nu numai că mi-aduc perfect aminte de toate impresiile ce mi-a comunicat, dar le-am împărtășit de-atunci mai multor persoane, fiindcă d-sa mi s'a arătat penibil surprins de atitudinea unor membrii ai partidului național față cu vechiul Regat. Aș putea să relatez aici toată convorbirea, chestiunea însă nu mai prezintă nici un interes din moment ce d. Zimmern neagă și vine cu îndulciri postume. Dl profesor în scrisoarea sa mai comite două erori, întâi când spune „prietenui meu d. Goga“, al doilea când speră că nu peste mult „conversația noastră va putea fi reînviată“. Colocviul de două ore ce-a fost între noi la o cafenea din Cluj nu-l îndreptățește să-mi adreseze măgulitorul epitet de „prieteni“ iar în cât privește șansele unei viitoare conversații, ele mi se par foarte problematice după

eclipsele de memorie ale d-lui Zimmern. — Rămâne ca cetitorii să creadă pe cuvânt pe cine vor, iar „discalificarea“ hazlie a scrisului meu pornită din redacția „Patriei“ mă face să ridic din umeri și să fluier, ca să nu-mi pară prea tristă decrepitudinea deaproapelui.

Dar, adversarii mei nu se mai opresc aci. Comentând unele insinuări din presa dela București, ei primesc de bune născocirile caraghioase că eu aș opera cu scrisori la dnii Averescu și Argetoianu, căutând să le înăspresc relațiile și în acelaș timp aș fi făcut „oarecari oferte d-lui Brătianu la Karlsbad“. Autorul, care în treacăt fie zis, scrie cu piciorul, vorbește de „fidelitatea averescanilor ardeleni“ de „abjectă felonie“, de „femeie de stradă“ și alte podoabe din colecția distinsă a acestei inferioare spețe zoologice. Nu vi se pare piramidal? Gazeta dlui Iuliu Maniu s'a pomenit vorbind în numele sincerității și a politicii cu ușile deschise. Omul pentru care ipocrizia este pâinea de toate zilele, pertractantul de toate ușile dă poruncă scribilor domniei sale să-mi vorbească de „prietenie“ și alte imponderabile sentimentale. Ce e mai ciudat, acest ilustru consorțiu are aierul de-a trece la gazetă că eu aș umbla pe drumuri ascunse și-aș fi specialist în atacuri de flanc, pe când dâșii au fost totdeauna oamenii cuvântului dat și maniacii tăriei de caracter. Ce scurtă e memoria foștilor mei tovarăși! Au uitat se pare că, potrivit unor vechi obiceiuri, loviturile mele le-am dat totdeauna în față și că înainte și după război au avut ocazia să-mi cunoască aptitudinile destul de încercate în această materie.

Dacă totuși mai au nevoie de probe pentru a ne lămuri definitiv felul de-a fi, iată le fac plăcerea de-a le făgădui aici, că mănua care mi se aruncă acoperită de trivialități și greșeli de gramatică o ridic, rămânând ca bătălia să urmeze pe câmpul deschis, părăsind fie-care tranșeele reticențelor de până acum și aruncând în luptă toate rezervele.

Intru-cât privește întrigile gazetei din Cluj care se fac cu scopul de-a tulbura bunele sentimente ale generalului Averescu pentru colaboratorii din Ardeal, oficiosul fostului Consiliu dirigent e rugat să-și ducă înainte acest adorabil șiretlic provincial... Cu siguranță reușește, fiindcă la conducerea comitetului de-o sută, ori-ce s'ar zice, frunțașii sunt deștepți de taie ca briciul...

La revedere deci, scumpele mele subiecte de totdeauna, mai mult ca ori-când vă simt cum roți neastâmpărate în călimara mea din „Castelul“ dela Ciucea, — la revedere!

Karlsbad, 23 August.

OCTAVIAN GOGA

Toamnă

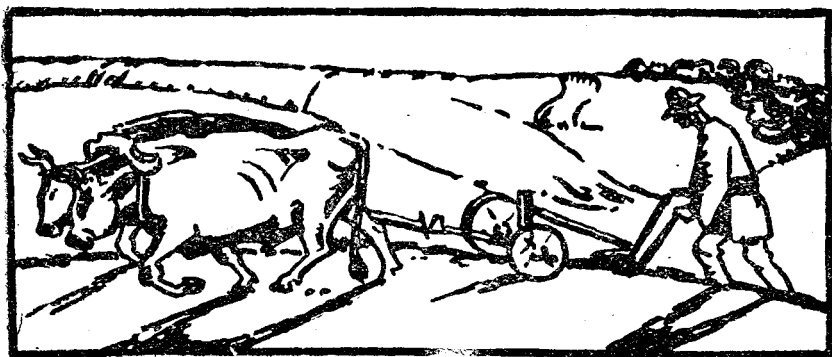
De-o vreme, cerul vânăț de bolnav,
Atârnă mai aproape de pământ,
Iar toamna cântă frunzelor din vânt
— Strident ca un nebun într'o pustie --
Și frunzele dansează diabolic,
Gătite 'n haină ruginie.

La casa din vecini era o fată
Bolnavă, tânără, săracă și frumoasă --
Și toată lumea o știă tuberculoasă.
Eu n'o văzusem niciodată:
Spuneau vecinii că era uscată
Și-avea obraji palizi ca de ceară...

Și fata a murit aseară...
Dar moartea ei pe nimeni n'a surprins,
Căci oamenii știu precis aproape
Că fata slabă trebuia să moară,
Doar mama ei o luminare i-a aprins
Și-un deget i-a trecut ușor pe pleoape.

Când am trecut pe drum azi-dimineață,
M'a 'ntâmpinat un doliu într'o poartă,
Și-am fost și eu să văd pe fata moartă,
De care mi-au vorbit vecinii
C'avea paloarea unui chip de ceară, —
Dar am găsit pe fața ei o pânză
Din vinețea cerului de-afară...

GEORGE A. PETRE

Opinia publică și guvernele

În nici o țară din lume, guvernele nu se bucură de simpatii mai generale și mai depline, ca la noi. Lumea le adoră, cu adevărat, și de dragostea cea mare nu mai știe cum să le întâmpine. Vorba e, că întotdeauna se întâmplă așa cu guvernele necunoscute, cari vor veni, și, niciodată cu acele cari sunt la cârmă. Astăzi toți te opresc în drum, cu întrebarea: — „Bine, dar n'are de gând să mai plece odată guvernul liberal?“

Iată nota zilei în politica românească. Și dacă ne gândim la opinia publică din trecut, dăm peste aceleași stări de spirit ca și cele de astăzi.

Cu ce zgomotoasă bucurie a fost primit guvernul dlui Vaida în 1919! Și astăzi ne mai vâjâie urechile de izbucnirile lirice de pe acele vremuri. S'a prins țara în horă, ca să prăznuiască „coaliția democrației naționale“, formată din cele mai puternice partide, din câte puteau să existe pe pământul întreg al țării. — „S'a prăbușit „oligarhia“ pentru totdeauna, ni se spunea. Vechile partide s'au scufundat în neant, ca să nu se mai întoarcă niciodată de-acolo“.

Dar nu trecură două luni dela preluarea cârmei de către guvernul dlui Vaida, și auzai pe aceiași șampioni ai democrației naționale: — „Guvernul acesta ne pregătește un dezastru. Miniștrii nu sunt capabili de nimic. Nu vedeți cum merg trenurile? Nu vedeți anarhia de pretutindeni?“

În sfârșit, veni guvernul de mult așteptat, guvernul adevărat al țării: guvernul dlui general Averescu. A doua zi nu-și mai aducea nimeni aminte de cabinetul precedent. Doar d. Grigorie Filipescu, fruntașul de astăzi al partidului național își mai lua rămas bun dela d. Vaida într'un articol din *Epoca*, intitulat pare-mi-se „*Gunoii!*“, în care

îndeamnă cetățenii Capitalei, ca să închidă ferestrele până-ce se scurg „miazmele de băligar“ de după acești „grăjdari“ din provinciile alipite.

La un an de guvernare averescană, începură din nou a se impacienta unii cetățeni: — „Până când o să stea partidul poporului la guvern?“

Vechii clienți ai cafenelelor politice se agitău grozav, văzând că acest guvern își ia misiunea în serios, că după rânduiala, pe care a adus-o în țară și în serviciile publice, pune la ordinea zilei o serie de proiecte asupra unor reforme de o capitală importanță pentru stat.

— „Reforme! Cine să le facă? Tocmai generalul Averescu? Nu, să vină competențele!“ Și au venit competențele.

Astăzi însă opinia publică întreabă cu mai multă nerăbdare: — „Când pleacă guvernul? Ce mai vrea? Nu vede, că a dus țara la ruină?“

Și, — bun e Dumnezeu, — din cei treisute de deputați liberali, câți sunt astăzi, nu știm, dacă se vor mai alege trei la viitoarele alegeri. Vă întreb: Care este opinia publică în această țară, și cum te poți răzima pe ea?

Istoria celor cinci ani din urmă ar fi să ne arate, că așa zisa opinie publică dela noi nu este preocupată decât de un singur lucru: când pleacă guvernul? Problemele dela ordinea zilei nu interesează prea mult, pe nimeni. Acele sunt rezervate guvernului. Guvernul gândește în locul nostru, el lucrează pentru noi, el ieftinește traiul, el este munca, viața, fericirea noastră. Noi stăm în lojă și manifestăm. Il aplaudăm când se apucă de muncă, și îl fluerăm, — mai ales, — când pleacă.

Unde vrei să găsești la noi acel spirit popular, care este bunăoară în Franța, și care pe chestiunea reparațiunilor a făcut zid în jurul guvernului, încât a stors admirațiunea întregii lumi? Care ar fi să fie la noi aceea problemă, care să adune într-o singură tabără întreaga suflare românească? Pe noi una singură ne preocupă — plecarea și venirea guvernelor. Mi se va răspunde: În Franța dacă este o altă opinie publică, desigur că alte sunt și guvernele. Desigur. Dar să nu uităm, că opinia publică face guvernele, și nu invers. Guvernele sunt la noi ca în toate țările, expresie fidelă a voinței naționale, și, vorba aceea: Cum e sfântul așa și tămâia. O opinie publică, pe care să se poată răzima aci un guvern tare și hotărât de a rezolva barem problemele capitale dela ordinea zilei, nu s'a format încă.

Cum voiți deci, să se inaugureze la noi o viață nouă de stat, care să respecte barem anumite principii adaptate de toate țările din lume? Și cum veți aștepta să vedeți o continuitate de muncă, dacă fiecare nou guvern dărâmă opera celuiilalt, întocmai ca în legenda meșterului Manole? Cum se va desvolta în felul acesta o tradiție publică, o siguranță de drept, dacă aceea este condiționată întotdeauna de bunul plac al guvernelor?

Efectele acestui sistem se resimt astăzi pretutindenea. Inculpatul ascultă sentința cu un zimbet ironic: — „Las' că guvernul viitor îmi va face dreptate!“ Contribuabilul privește cu o liniște suverană la comisiunea impozitelor, care a venit la fața locului ca să-i statorească

impozitele: — „De ce stricați atâta hârtie? Nu ați învățat uimic din legea dlui Titulescu? Par'că tot dvoastră ați venit și atunci, ați scris și le-ați pus apoi pe foc. Credeți că guvernul viitor are să accepte nezdrăvăniile dlui Vintilă Brătianu?“ Și nici măcar exproprierea, împroprietărirea nu este considerată ca definitivă. Toți așteaptă venirea noului guvern...

Iată cauzele pentru cari la noi nu se va putea vorbi încă mult timp de o consolidare. Iar marele public tace și plătește. Plătește, fiindcă simte că vina pentru situație o are el.

În ce ogașie bună s'au pus toate problemele de stat de către guvernul Averescu, și ce viață ordonată s'a inaugurat în țară în scurtul timp al guvernării sale? O demagogie neroadă a fost capabilă să-l doboare tocmai în toiul unei munci rodnice și desinteresate. Iată unde e greșala. Dacă guvernele sunt rele, e de vină opinia publică.

Să nădăjduim că, cel puțin în viitor, lucrurile se vor schimba și guvernele bune, — nu vorbim, bineînțeles, de guvernul liberal, — nu vor fi întâmpinate numai cu o gălăgioasă simpatie, ci cu o conștientă încredere în fecunditatea sforțărilor lor.

OCTAVIAN PRIE

O problemă ungurească în Banat?

Două împrejurări au făcut ca centrul politicii maghiare să se transpună dela o vreme încoace pe teritoriul Banatului. În Timișoara se desfășoară politica practică, iar cea teoretică în Lugoj, stărînd în opinia publică și în presa romanească un răsunset într'adevăr uimitor. Fenomenul este în plin curs de dezvoltare și asistăm la o îmbrățișare tot mai largă a acestei probleme, fie până la lămurirea ei definitivă, fie — consecvent obiceiului nostru — pînă când amatorii de astăzi nu-și vor găsi o altă preocupare mai actuală. În scopul de a contribui cu ceva la lămurirea ce se impune, ne vom ocupa în cele ce urmează de așa zisa problemă maghiară din Banat.

Chestiunea maghiară din Banat am atins-o în trecut cu prilejul unui articol cuprinzând descrierea orașului Timișoara și apărut în coloanele acestei reviste. Pe vremea aceea trăia încă „Uniunea maghiară“ din Cluj, care, în urma situației de drept nelămurită, nu putea reprezenta cu destul succes interesele maghiarimei. Rezultatul practic al acestei organizații se reducea la înregistrarea doleanțelor maghiare, de unde apucau calea publicității prin numeroasele ziare ungurești din Ardeal, iar din acestea, în presa străină. Politica practică maghiară încă de pe această vreme se transpune la Timișoara, la „Asociația burgheză“, o alianță a capitaliștilor ovreo-maghiari care, prin alegerea de președinte a ministrului Cosma ajunsese în contact direct cu guvernul țării. Dela această dată, orice încercare nerăușită a „Uniunii maghiare“ din Cluj făcea calea la Timișoara unde, însoțită de către această organizație, era rezolvată de guvernul român, cel puțin pentru ovreimea și maghiarimea din Banat. Iar în ce privește doleanțele propriu zise ale celor două minorități coalizate din Banat, aproape nu cunoaștem caz de respingere a vreunei din cererile ei, fie acestea oricât de păgubitoare pentru elementul românesc, sau pentru statul român. Ca dovadă să ne servească revocarea a aproape tuturor ordonanțelor școlare date în ultimii doi ani, celebra afacere cu locuința

din Timișoara a „englezului“ născut în comuna Gătaia, când la sesiunea „Asociației burgheze“ nu mai puțin de patru miniștri au venit la Timișoara, și așa mai departe. Toate aceste experiențe au făcut ca românii din Banat să se resemneze în conștiința că sunt guvernați prin prizma intereselor acestei organizații, ne mai așteptând mult bine dela o asemenea guvernare. Pe de altă parte, succesele incontestabile ale „Asociației burgheze“ au trezit în sânul acesteia speranța că ar putea să-și lărgească sfera de activitate, îmbrățișând reprezentarea maghiarimei de pretutindeni. În adevăr, în Banat nu mai vorbește nimenea de partidul maghiar, deși s'a constituit cam demult. Acesta apare în fața multora aproape inutil, de vreme ce în cadrele menționatei asociații cu un ministru român în frunte, au nemerit cea mai ideală cale de-a se opune statului român.

În Lugojul cu circa 3—4 mii ovreo-maghiari, o trinitate, reprezentând prin origine fiecare o altă naționalitate (un armean, un slovac, un șvab), sub conducerea fostului deputat pe vremea unurilor, dl Jakabffy Elemér, fac să apară deodată trei publicațiuni maghiare: „*Magyar Kisebbség*“, revistă politică ce se erijează în tribuna nu numai a minorității maghiare din România, dar și în a celei din celelalte state succesoare; „*Krassó-Szörényi Lapok*“, foaie ce apare de trei ori pe săptămână; iar acum mai nou „*Glasul Minorităților*“ în limba română. Cu deosebire aceasta din urmă a avut un succes netăgăduit, dar nu și justificat în acelaș timp. Cunoscuta bunăvoință românească nu și-a luat osteneala să cerceteze mai bine fondul chestiunii, ci și-a format opinia după conținutul coloanelor prezentate de-a gata. Astfel, o întreagă procesiune de articole, declarații și conferințe, care de care mai măgulitoare, au venit să răsplătească inspirația celor trei inițiatori. Ba s'a găsit un maniac dela Craiova, care sub titlul „Majoritatea minoră și minoritatea majoră“ să aștearnă pe hârtie o serie de insulte la adresa elementului românesc și care, cu o explicabilă satisfacție, a făcut ocolul întregii prese ungurești. În felul acesta, pe lângă multe alte curiozități, Banatul nostru hărțuit a ajuns să fie și osia propagandei ungurești; rămâne să vedem dacă el poate fi și osia problemei însăși.

Existența problemei maghiare nu o tăgăduiește nimenea. Avem o problemă ungurească în Ardeal, după cum avem una turcească în Dobrogea. Dar, precum turcii de acolo nu-și pot avea centrul politic la Ada-Kaleh, tot astfel, nu e firesc, ca firele politice maghiare să se adune la Lugoj. Datele ce urmează ne vor lămuri în această privință. Vom lua cifre rotunde deoarece, din motive arătate aci, mișcarea populației se schimbă dela o zi la alta.

În județul Caraș-Severin, din numărul total al populației de 450,000, șvabii au 56,000, ungurii 18,000; restul români. Ungurii sunt în majoritate coloniști aduși pe valea Begheului acum vre-o 30 ani, cu scopul de a despărți blocul românesc din Caraș-Severin de cel din Hunedoara. Cu înstituirea administrației românești și cu votarea legii agrare — care reduce lotul acestor coloniști la acela pe care-l va primi populația română acum — un mare număr dintre aceștia s'au

întors pe pusta Ungariei de unde au venit și se vor mai întoarce încă, neînțelegând să rămână acolo decât în condițiile și avantajele asigurate de guvernele maghiare.

În județul Timiș-Torontal populația se repartizează altfel: români 156,000, șvabi 159,000, ovreo-maghiari 50,000, din cari 34,000 în orașul Timișoara,

În Banatul românesc avem deci: 500,000 români, 215,000 șvabi, și 68,000 ovreo-maghiari, plus un număr de alte naționalități, mai puțin importante, ca procent cât și ca manifestare.

Cifrele acestea ne arată, mai presus de ori-ce îndoială, că în Banat avem o mare majoritate românească, populație care se afirmă nu numai prin număr, dar care nici din punct de vedere cultural și economic nu rămâne mult în urma stăpânilor de eri. Mai ales pătura rurală.

După elementul românesc urmează cel șvăbesc, presărat în număr mai mic în județul Caraș-Severin și în mari masse compacte în Timiș-Torontal, despre a cărui tendințe politice am mai vorbit la acest loc.

Abia în al treilea rând urmează elementul evreo-maghiar, cu o populație de 68,000 suflete, din care mai bine de jumătate se găsește în orașul Timișoara. În provincie, numărul maghiarimei este atât de neînsemnat și împrăștiat, încât nici din punct de vedere al politicii comunale nu prea contează. Cât pentru Caraș-Severin negăm cu hotărâre existența unei probleme maghiare. În realitate, nu avem decât o problemă maghiară a orașului Timișoara, înglobată în cea ovreiască, și o propagandă concentrică ce se adăpostește în Lugoj cu scopul de a întregi „Asociația burgheză“ din Timișoara, creind aceeași problemă și acolo.

Iată, de ce românii bănățeni nu s'au emoționat de descălecarea maghiarilor în Banat, anunțată prin numeroasele lor publicații cu adevărat prea „minoritare“ și nici de larga îmbrățișare cu care au fost întâmpinați. Lăsăm ingrata descoperire a acestei probleme umanitariștilor mai avansați dela Craiova și de prin redacțiile ziarelor „independente“. Noi nu avem altă pretenție decât să vie un guvern care să scoată politica românească de sub influența „Asociației burgheze“ din Timișoara, fapt care, suntem siguri, va reduce întreg târboiul de azi la proporțiile lui adevărate. Și nu se va mai vorbi de o problemă maghiară în Banat...

P. NEMOIANU

Publicațiile literare din Ardeal

Se vede că sunt, totuși, în Ardeal, unele domenii de activitate unde trebuie să recunoaștem o scădere vădită față de trecut. Nu pentru că „era mai bine subț unguni“, cum s'ar grăbi să repete încă odată, ridicolii admiratori ai unei stăpâniri prăbușite. Ci, pentru că înșuș valul vijelios al nouilor curente din viața publică a lăsat în umbră îndeletniciri, cari apăreau altădată de o grea însemnătate în rosturile noastre sufletești de până ieri. Constatarea aceasta o făceam deunăzi, răsfoind revistele literare, cari apar dincoace de Carpați.

Regionalismul, scos la suprafață de persistența frământare a unor ambiții locale, nu ne-a dat, în politică, decât hazliile amenințări cu ruperea pactului dela Alba-Iulia și puturoasele atacuri cu gaze asfixiante din Parlament. E un rezultat destul de slab, dar, orice s'ar spune, în jurul lui s'a stârnit oare care vâlvă. În literatură însă, nu ne-am ales cu nimic, afară doar de savuroasele exerciții de stil și compoziție pe cari le-au scos la lumină ultimele polemici ale confratelui nostru *Patria*. Îndârjiții apărători ai „tradițiilor transilvănene“, impetuoșii vrăjmași ai „unificării cu furca“, inventatorii formulei „Ardealul al ardelenilor“, și-au strigat protestarea lor prin întruniri publice, în fața urnelor de vot și la tribuna Camerei, au răscolit în jurul lor destul venin și destulă patimă electorală, dar n'au reușit o singură clipă să cristalizeze în sfera acestei acțiuni de biciuire a amorului propriu provincial, nicio formă de exprimare intelectuală. Nici d. Iuliu Maniu, nici d. Alexandru Vaida, și cu atât mai puțin d. Șt. Cicio Popp sau d. Mihai Popovici, — pentru a nu vorbi decât de frunțași, — nu sunt oamenii condelului. Deci, e foarte firesc lucru, ca toată volbura stârnită în jurul lor să rămână acolo, jos, la limbajul din piața publică, la încăerările din dealul Mitropoliei; o mișcare care a produs, orice s'ar zice, destul deranj în capul multor concetățeni de-ai noștri, n'a fost încă în stare să găsească și expresia ei de gândire, corăspunzătorul ei cultural.

E un fenomen caracteristic, pe care-l înregistrăm ca o nouă dovadă despre sărăcia sufletească a unei agitații factice, fără nici un reazim serios în spiritul public și fără nici o justificare cerebrală.

Situația e însă și mai tristă decât atât. Nu știm, sunt aceste pasiuni politice deslănțuite de vină, sau poate acaparatoarele preocupări pozitive împrăștiate acum după război prin toate colțurile; — adevărul este că nu vedem astăzi, în Ardeal, nici o singură publicație literară, care oglindind năzuințele sufletești actuale ale acestui colț de țară să deschidă, într'o luminoasă perspectivă, drumurile viitorului. Dacă nu ne înșelăm, altădată, era altfel. Dela modesta și harnica *Familie* din Oradea-Mare, a regretatului Iosif Vulcan și până la *Luceafărul* tineresc și plin de avânt, al dlui Octavian Goga, pretutindenii unde ardea o lumină cât de mică a slovei așternută pe hârtie cu trudă și cu religiozitate, acolo pălpăia o credință și se mărturisea un elan sincer spre lumină. Ținând o strânsă legătură cu scriitorii „din țară“, a căror colaborare era totdeauna bine venită, revistele acestea de odinioară n'au fost nici când simple magazine literare, unde numele diferite de pe un sumar se întâlnesc ca din întâmplare, la un colț de stradă. Un puternic chiag sufletesc lega laolaltă, într'un singur trup, pe slujitorii aceluiaș ideal de luptă, și nu era o imagine, nu era un gând, nu era un ritm, care să strice armonia întregului. Aveam mici cetățui, bine zidite, conștiente de menirea lor, în care se adăpostea cuprinsă de înfrigate așteptări, nobila expresie artistică a graiului românesc.

Astăzi, vremurile s'au schimbat. Pe locul dispărutelor bastioane au invadat, pretutindenii, excursioniști și diletanți. Am trecut deunăzi, în revistă, mica noastră recoltă de reviste literare. De unde să luăm oare încrederea într'o fecundă și aleasă regenerare?

În locul *Familiei*, la Oradea-Mare, un fost colonel de artilerie, improvizat în apostol al culturii la hotarul apusean al României, ajutat în vasta sa misiune de vagi reminiscențe din cine știe ce curs de balistică, face să apară revista *Cele trei Crișuri*. În coloanele acesteia se întâlnesc uneori, se înțelege, și contribuții merituoase, adunate de dl colonel în desele sale călătorii prin București, dar altceva, — nimic. Indrumare? Insuflețire? Avânt? De unde, și dela cine? Nu spunem că intențiile „propagandistului cultural“, cum a fost botezat, nu sunt dintre cele mai onorabile. (După cum și pretențiile sale la recunoștință sunt destul de reduse: acolo, un mic scaun de senator și o binevoitoare subvenție.) „Propagandistul cultural“ are însă alte căsuțe; el nu cunoaște trecutul provinciei pe care vrea de-acum s'o lumineze, el n'a avut niciodată un contact mai apropiat cu problemele culturale, el, într'un cuvânt, n'are nici pregătire și n'are nici talent. Deci, oricât ar fi de stăruitoare străduința sa, nu poate semăna nimic pe un ogor înțelenit și mai ales, nimeni nu poate culege ceva de pe urma ei, decât cel mult... semănătorul însuș. Dar acelea nu sunt roade sufletești.

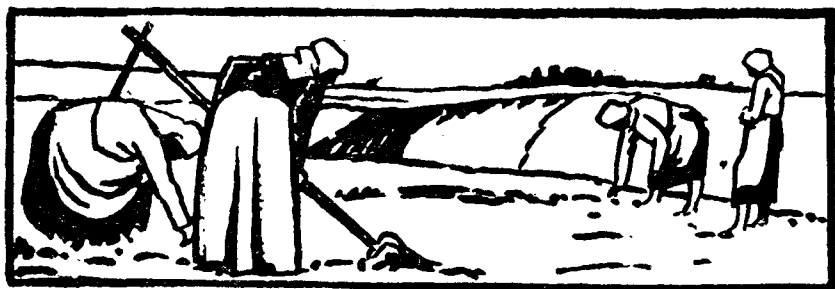
La Sibiu, de unde ne sosea altădată *Luceafărul*, apare acum, mereu mai înostă și mai greoaie, *Transilvania*, vechea publicație a „Asociației pentru cultura poporului român“. Mulțumindu-se să fie mai de grabă un buletin oficial, împovărat cu foarte multe rapoarte, dări de seamă, procese-verbale, și lărgind prea arareori acest cadru biurocratic pentru a prinde în paginile sale puțină viață, *Transilvania*,

care împlinește în curând 54 ani de existență, nu poate satisface, în ceea ce privește rostul ei literar (dacă i se poate atribui un astfel de rost) nici cele mai reduse exigențe. În primul rând, cauza orizontului redus e, fără îndoială, insuficiența actualului redactor-șef al *Transilvaniei*, pe umerii căruia sarcina ce și-a luat apasă prea greu. În așa zisul comitet de redacție al revistei figurează nume foarte onorabile. Dar figurează, și atâta tot. Dni N. Iorga, Gh. Bogdan-Duică, S. Mehedinți, Vasile Stroiescu, Ion Bianu și mulți alții, printre cari, firește, dl Iuliu Maniu, sunt expuși în permanență pe frontispiciu, dar nici înrăurirea, și nici scrisul lor, nu se vede nicăeri. (Am vrea grozav să știm, de pildă, ce contribuție, directă sau indirectă, a adus revistei *Transilvania*, șeful partidului național?) Din nefericire, nici alegerea dlui Vasile Goldiș în fruntea „Asociației” nu va produce vreo îmbunătățire în redactarea monitorului lunar dela Sibiu. Apariția sa va continua să lase în urmă aceeaș lipsă de avânt, aceeaș indiferență și acelaș marasm.

Așa se înfățișează lucrurile la Oradea mare și la Sibiu. Despre Cluj, nici nu mai vorbim. Meritoasele eforturi ale dlui Bornemisa de a face o bună publicație ilustrată pentru familii din *Cosinzeana* sa, născută acum zece ani la Orăștie, n'au îsbutit să mai răscolească astăzi simpaticul interes literar de altădată. Câțiva însuflețiți scriitori d'n generația mai tânără, plămădiseră aci, eclectică revistă *Gândirea*: o frumoasă făgăduință. Făgăduința de-atunci a luat forme tot mai consistente, dar *Gândirea* s'a mutat la București...

Și Ardealul n'are astăzi o revistă literară, împrejurul căreia să vedem adunându-se puterile noastre prezente și sperențele zilei de mâine. Dezorientarea e întristătoare. Deșertul acesta ne arde privirile. Să nu răsară, de nicăiri, nici o îndreptare nouă?

ALEXANDRU HODOȘ

Propaganda maghiară

— Cum răspund la ea alții —

Este în acelaș timp destul de curios, dar foarte caracteristic, faptul că tocmai acum când se resimte o totală lipsă de orientare în întreaga viață politică ungară, pe toate terenurile, singura activitate care continuă consecvent, este propaganda. Atât la Budapesta, cât și în centrele din străinătate se urmează aceeaș activitate ca până acum, fără nicio șovăială.

Am vorbit în numărul trecut despre propaganda în Polonia. Conducătorul propagandei în această țară este dr. Adrian Divéky, șeful biuroului presei dela legațiunea ungară din Varșovia. El este de origine „goral“, polon din nordul Ungariei vechi, Slovacia de azi. A fost cândva profesor de istorie și grație sentimentelor sale șoviniste maghiare a fost numit în actualul său post, cunoscând la perfecție limba polonă, care este limba sa maternă. Încă unul din mulții renegați, întrebuințați de unguri pentru propagandă, care arată un zel excesiv în misiunea lor. Divéky are însărcinarea de a da rapoarte amănunțite asupra întregii prese și a tot ce se scrie privitor la Ungaria, de a întreține relații cu cercurile politice și intelectuale, fără să cruțe sacrificii materiale, de a plasa în presa cotidiană și în reviste articole și studii privitoare la Ungaria, sau de ponegrire contra „statelor moștenitoare“. În Iunie cu ocazia sărbătorilor date la Universitatea din Varșovia pentru centenarul lui Petöfi, după cuvântarea de deschidere a rectorului, Lyskovski, și după conferința profesorului Cabrynovicz, acest Divéky a ținut o conferință asupra raporturilor de prietenie dintre poetul ungar și generalul polon Bem, care a fost unul dintre conducătorii armatelor revoluționare maghiare în 1848. El este corespondentul regulat al ziarului legitimist „Magyarság“, care dă cele mai dese și amănunțite corespondențe din Polonia. În ultima vreme a publicat în periodicul polon „Tygodnik Ilustrowany“ un lung articol în care

arată activitatea filo-polonă a diverselor personalități de seamă din Ungaria. Sunt citați: Gusztav Csengery, Apponyi, Batthyanyi, Andrásy, prelatul Giesswein, Zsambery, Szadeczky, Hindy, Nyary, Tomcsanyi, Moser, Dr. Stefan Dessewffy, Carol Banyai, Carol Huszar, Bela Földes, Nagyatadi Szabo, Kuntz, Al. Dobóczy.

Am pomenit altă dată, aici, despre articolul împotriva României, scris de publicistul Studnicki în ziarul „Slovo“ din Varșovia.

Dacă nu tot, cel puțin o parte din articolul lui Studnicki, a fost scris de Divéky. De altfel întreg articolul, ca expunere și argumentare, poartă pecetia caracteristică a propagandei ungare. Afirmatiunea că în Transilvania ungerii au preponderanță politică, economică și culturală, este o absurditate și dovedește sau necunoașterea completă a stărilor din această provincie sau o sfruntată rea credință. Vorbind de Universitatea din Cluj, Studnicki susține că nivelul științific și cultural al acesteia a scăzut. Acesta este punctul de vedere caracteristic ungar: Budapesta nu vrea să admită că acolo unde a fost un ungar, ar putea să stea acum cineva de altă naționalitate. Este însă sigur, că față de Universitatea din Cluj, intelectualii budapeșteni aveau odinioară o atitudine disprețuitoare și forțele didactice de aci afară de puține excepții erau considerate ca inferioare, profesorilor secundari din Budapesta. De altfel oamenii de bună credință, cari cunosc starea de lucruri din localitate, pot afirma că acum corpul profesoral universitar clujean este mai bine alcătuit decât sub dominația ungară. Aceste constatări erau greu să fie făcute de Studnicki, care nu a fost niciodată la Cluj și a fost inspirat de Divéky.

Aserțiunea că „elementul obscurantist valah se străduiește a distruge elementul catolic“, „religia catolică fiind inerentă culturai ungare“, pentru un „istoric“ ca Divéky constituie e enormă erezie, căci Ardealul a fost în trecut citadela reformaților și teatrul luptelor religioase între ungerii, cari în această provincie sunt în număr considerabil calviști și unitari. Pe de altă parte, peste un milion de români sunt uniți. Ducând această luptă a ortodoxismului contra catolicismului, implicit ar trebui să se ducă o campanie și contra românilor uniți. Când și în ce formă s'a dus această luptă, când este știut că românii sunt cei mai toleranți în ce privește confesiunile și că niciodată nu au existat persecuții religioase în România?

În ce privește calculele făcute asupra cotelor de producție, ele sunt greșit calculate. Oricine poate vedea eroarea.

Dar, fiecare pasagiu reprezintă o crasă și sfruntată falsificare a adevărului. Astfel se afirmă: „Pentru moment este imposibilă o apropiere între Rusia și Ungaria, care a reușit să înăbușe bolșevismul la ea acasă“, când este știut că armatele române au potolit furia comuniștilor unguri. Se găsesc, rar ce este drept, chiar unguri cari nu neagă adevărul, dar, în general, acesta este felul de a vedea și de a vorbi al șovinștilor maghiari și al celor cari sunt în solda lor.

Afirmarea că România a avut în decursul istoriei un rol antirusesc, vrea să fie o abilită insinuare, dar este non-sens, căci străduința de secole a românilor, încă înainte de a fi ajuns la o conștiință clară

a naționalității lor, a fost să se scuture de jugul atât de apăsător al ungarilor. Atitudinea ce am avut-o față de ruși ne-a fost impusă de sentimentul apărării de rasă, și trebuie să judece cineva prin prisma șovinismului ungar ca să se creadă că înfăptuirile de acum au un caracter de provizorat sau că ar putea să existe un român întreg la minte care să discute asupra „unei înțelegeri privitoare la Transilvania“. Acesta este felul de a vedea al ziarelor iredentiste ungare, cari cereau Europei în Ianuarie corectarea unei „strigătoare nedreptăți“ și retrocedarea imediată a teritorului vecin cu Munții Apuseni, aceasta „neînsemnând însă că Ungaria va renunța vre-odată la cucerirea integrală a Ardealului“, ba ceva mai mult, au fost scriitorii ungari cari au cerut și partea de sud a Moldovei, unde se află populație compactă ungară!

Oricât ar părea de absurd această propagandă, oricât am avea dreptatea de partea noastră, nu trebuie să se uite că propaganda susținută cu îndărătnicie de unguri ne poate fi dăunătoare.

* * *

Am avut un exemplu în acest sens în anul trecut când s'a scris de către un francez, dl Raoul Chéllard, că românii au știut să capteze bunăvoința francezilor încă din jumătatea secolului trecut prin firea lor insinuantă și arborând cu fală „o pretinsă origină latină“. Bine înțeles că acest francez a fost inspirat de la Budapesta, dar nu este mai puțin adevărat că el nu este singurul. Sunt scriitorii, oameni politici, publiciști francezi, cari apără interesele „bravului popor maghiar“, plâng „Ungaria inutilată“, cer revizuirea tratatelor de pace pentru a se face dreptate „elementului cel mai civilizat din orientul european“, care a fost fără voie târât într'un război impopular în Ungaria și odios întregii pătri culte, care înclina către principiile mari din Apus“. Temperamentul excesiv al ungarului, impulsiv, neastâmpărat, total lipsit de simțul realității, caută a arunca vina sorței lui pe alții. Nu este un popor care să întroneze minciuna ca sistem de apărare, ca maghiarii. Cam în acest fel i-a judecat și unul dintre ungurii cei mai de seamă, contele Széchenyi István, considerat de unguri ca un mare patriot al secolului trecut.

În toată această campanie este de reținut consecvența cu care ungarii revin asupra cîlor spuse și susținute până acum. Nu îi descurajează nici o critică. Încep în totdeauna prin a preamări țara și tradiția poporului pe care se străduie să-l cucerească spre scopurile lor, apoi cer sprijinul în aceste momente de grea cumpănă și îndată trec la ponegrirea fără scrupule a „dușmanilor“.

În acest fel s'a procedat în tot Apusul, unde au sprijin puternic la oameni politici, căpetenii religioase și intelectuali. Tot asemenea au început și în Polonia, fără să ia în considerare, că fiind o țară vecină, o anchetă este mai lesnicioasă, mai cu seamă când legăturile dintre noi și Polonia sunt atât de strânse. Opera lor este numai negativă, disolvantă, și în această direcție nu există divergențe între membrii diverselor grupări politice ungare. Legitimist, republican, so-

cialist, oricare ar fi nuanța căreia îi aparține, ungurul se pleacă lozincelor iredentei maghiare, una și indivizibilă pentru toți, rezumând idealul celei mai mari Ungarii, despre care s'au născocit cele mai bizare formule, ca: teoria Ungariei cu 30 milioane de unguri, Ungaria geografică, coprinzând unitatea teritorială dintre Carpați până la confinele Alföld-ului ungar, Ungaria unitară conform tradiției coroanei St.-lui Ștefan, care trebuie să se întindă peste toate ținuturile dintre Adriatică și Carpați, și alte elucubrații, greu de crezut pentru cine n'a trăit aci și nu poate să-și dea seama de starea de spirit care stăpânește mentalitatea acestui popor.

De altfel, cum am arătat și altă dată, o alianță cu Polonia, ungurii o doresc numai pentruca să poată strica relațiunile dintre aceasta și vecinii ei, și să-și plaseze câteva din produsele lor. Pentru revendicările teritoriale își dau seama că nu pot aștepta de la Polonia nici un sprijin. Marea nădejde a Ungariei este refacerea Rusiei, cu care năzuște a încheia legături și apoi, războiul de revanșă anunțat de Germania.

Cehoslovacia, care a avut atât de des conflicte cu Polonia, cu care are o mulțime de interese opuse, se străduiește cu destulă perseverență a-și crea în această țară o atmosferă binevoitoare. Legația cehă din Varșovia dispune de importante sume de bani, destinate propagandei în Polonia, are apoi un birou al presei foarte bine organizat, prin care se informează organele de publicitate polone asupra situației din Cehoslovacia. Prin mijlocirea ministrului polon Piltz, cehii au reușit încă din primăvara anului 1921, să facă să apară un număr întreg al publicației „Tygodnik Illustrowany“ exclusiv dedicat Cehoslovaciei. În afară de aceasta, au apărut în diverse reviste și ziare articole scrise de scriitori de seamă asupra celor două țări, stăruind asupra intereselor comune și punând în discuțiune toate chestiunile la ordinea zilei, pe care le arăta în lumina cea mai favorabilă cehilor.

Cehilor li s'a imputat de unguri că tratează neomenește pe slovaci. Contra acestei aserțiuni, care a fost simpatric primită de opinia publică polonă, au scris distinși publiciști poloni, câștigați de cehoslovaci: Adolf Nowaczinski și George Kurnatowski, cari au documentat ineptia unei asemenea afirmațiuni și au publicat studii și articole în cele mai principale foi poloneze.

Tot în vederea unei apropieri de Polonia, Cehoslovacia a reușit, în timpul când Skirmunt era ministru de externe, ca să se atașeze pe lângă legația cehă din Varșovia, pe scriitorul ceh Adolf Czerny, care a ținut în semestrul de vară al anului 1921 prelegeri la Universitatea din capitala Poloniei asupra literaturii cehe. Aceasta a avut de efect că polonii au trimes la Praga pe un foarte distins profesor polon, Baudouin de Courtenay, eminent slavist, care a ținut o serie de conferințe asupra limbei și literaturii polone.

La Universitatea din Posen s'a înființat un lectorat pentru studiul limbei și literaturii cehe. Această Universitate a primit în 1921 ca dar din partea Cehoslovaciei un mare număr de cărți cehe, sau relative la această țară.

În anul trecut, tot în urma insistențelor prietenilor ce și-au câștigat în Polonia cehii, s'a înființat și la Universitatea din Varșovia un lectorat ceh.

La Universitatea din Vilna s'au ținut anul trecut cursuri de vară asupra limbii și literaturii cehe. În afară de acestea cehii trimet diverse misiuni, compuse cel mai ades din intelectuali de seamă pentru a vizita Polonia. Aceștia din conferințe, vin în contact cu tineretul universitar și cu intelectualii poloni și fac o operă de propagandă foarte eficace. Astfel în anul acesta, în Iunie, profesorul universitar din Praga, Bidlo, cu ocazia unei excursiuni a ținut la cercul scriitorilor și ziariștilor poloni din Varșovia o conferință arătând progresele realizate de țara sa, cum și despre necesitatea unei conlucrări sincere politice ceho-polonă. Aceaș conferință a citit-o și la Posen, unde s'a înființat o societate ceho-polonă.

Bine înțeles că nu numai propaganda ungară a determinat pe cehi să caute o apropiere de Polonia, dar în acest mod s'au zădărnicit mult efectele uricioasei campanii de defăimare ungară.

În vara aceasta a fost în Polonia și profesorul sârb Ilesici, care a căutat să arate prin articolele publicate în ziare și prin conferințe adevărul asupra situației din Iugoslavia, insistând asupra chestiunii croate, pe care a prezintat-o cu totul sub altă lumină decât o arătașeră unгурii. El a demonstrat că croații și sârbii fiind o singură națiune, nu poate să fie între ei niciun conflict de natură a provoca o sciziune.

La Budapesta aceste legitime încercări de apropiere au o bizară repercusiune, ele sunt privite ca un atac direct contra Ungariei, ca o călcare a unor prerogative câștigate de unguri. Se fac sforțări pentru a se convinge opinia publică polonă că toate acestea sunt numai momeli, menite să adoarmă vigilența polonilor, că o apropiere între Polonia și Cehoslovacia este imposibilă, iar cu Serbia un nonsens, căci deși cu aceasta din urmă nu are interese protivnice ca față de Cehoslovacia, ambele sunt îndreptate către sfera de influențe streine intereselor polone.

Prin insinuările acestea și prin perseverența ei, propaganda ungară constituie deci o adevărată primejdie pentru țările vecine ei.

Budapesta, August 1923.

M. RUCĂREANU

Cronica politică

Informatorii marelui public

Niciodată, marele public n'a fost mai defectuos informat asupra evenimentelor politice, decât astăzi

Ziarele de partid, cum e și firesc, sunt mai mult organe de propagandă. Prin prisma lor, adevărul iese aproape totdeauna diform. Sunt prisme de cristal și sunt lentile de mărimi diferite, așezate în mod constant în fața cetitorului; ele răsfrâng în imagini strâmbe structura grupărilor protivnice sau, în cel mai bun caz sporesc cu generozitate optică activitatea aparentă a partizanilor. Intriga politică își are zilnic locul său de cinste. Puțini sunt însă naivii, cari se mai lasă înșelați, nepricepându-se să vadă de desuțul superficialei țesături, transparentele intențiuni ale urzitorilor. Ne-am obișnuit așa de mult cu sistemul de integrală defăimare a adversarilor și de hipertrofie declarată a propriilor merite, încât un ochiu priceput, aplicând cuvenitul coeficient al exagerărilor interesate, ar putea să dozeze oricând partea de adevăr cuprinsă în fiecare coloană a acestor ziare de partid.

Aceasta nu se poate numi, firește, o obiectivă și exactă înregistrare a faptelor. Totuși, există ceva și mai rău: presa așa numită „independentă“. Aici, interesele de tarabă sunt complect ascunse în umbră. De după firma lipsită de răspundere, niciodată nu știe cine operează. Cetățenii din cele patru unghiuri ale României-intregite sunt dornici de știrile înregistrate la „ultima oră“, — nefericit reporter e acela, care nu răușește să prindă, între Capșa și dealul Mitropoliei, măcar un fapt senzațional în douăzeci și patru de ceasuri, — lumea cumpără și citește aceste tipărituri, care o pasionează, o înflăcărează și pe care le comentează, deși, cu o regularitate, am putea zice astronomică, timpul se însărcinează să desmintă profeția din ajun și să risipească fantazia barocă, clădită cu atâta grije între două ediții speciale.

Nimeni nu poate crede, de pildă, că d. Iacob Rozenthal, stăpânul de carnaval al ziarelor *Adevărul* și *Dimineața* e într'ad văr un fanatic dușman al partidului liberal, pe care-l atacă (ô, cu atâtea întortochieri, totuș!) cu ajutorul rotativeilor cumpărate dela d. Aristide Blank. Și cum să credem acest lucru, când știm în ce condiții d. Iacob Rozenthal, acest vajnic tribun al poporului, a vândut aceluiaș

partid liberal, pe care-l urăște atât de sincer, altă gazetă răsărită tot așa, din nici-un gologan, pe temeiul principiului învechit demult, al generației spontanee?... Nimeni nu poate să vadă, deasemeni, care ar fi legătura dintre d. Iacob Rozenthal și partidul țărănesc? Și cu toate acestea, nu ne mirăm indeajuns înregistrând prea binevoitoarele atitudini ale *Adevărului* și *Dimineții*, față de cămașa rustică a dlui Ion Mihalache și față de o așa zisă luptă de clasă a țăranilor împotriva tuturor verilor și cumnaților dlui Iacob Rozenthal. Dar jumătatea cealaltă a presei din strada Sărindar? Deslușiți, dacă sunteți amatori de asemeni șarade amuzante, ce tainice implusuri din strămoși, ce legături de solidaritate sentimentală, sau mai la urma urmelor, chiar ce ambiții personale de satisfacut (desfășurăm aici toate presupunerile posibile) îi mână pe frații Honigman, Emil și Albert, în tabăra partidului național din Ardeal? Afară de unele slabe apropieri geografice, reminiscențe imprecise din Galiția maternă, — nu vedem nimic. Și totuși, fanaticii apărători ai pactului dela Alba Iulia, retransați în redacția *Luptei* și *Presei*, sunt mai regionalisti decât d. Alexandru Vaida, mai ortodocși decât d. Onisifor Ghibu și, deci, mai catolici decât *Papa*. Ei apără pe bieții lor frați din Bihor împotriva „regățenilor“, ei dau certificate de bună purtare conducătorilor politici dela Cluj, și ostracizează cu violență pe cei cari au săvârșit neiertata greșală de a nu le cere, pentru Ardeal, nici un serviciu publicistic.

Aceștia, și cu toți cei cari le seamănă, cu paukerowi sordizi și cu nedeli analfabeți, aranjează lungi reportaje politice, fac listele noului guvern, răstoarnă pe d. Ion I. Brătianu, aduc la putere (insfârșit!) pe d. Iuliu Maniu, împacă pe d. N. Iorga cu d. C. Stere, despart de dr. Lupu de d. Ion Mihalache, în chilometri întregi de coloane de tipar, cari se adaugă unele după altele, într'un lung și nesfârșit lanț de plâsmuiri interesate.

Iată *cine* informează marele public, și iată *cum* îl informează. Din tot ce se clădește într'o ediție, numai rămâne nimic la ediția următoare. Dar d. Iacob Rozenthal e mulțumit că saltă negustoria democratică și d. Emil Honigman e fericit că mai sosesc ceva subsidii naționale... Respectul pentru adevăr? Conștiința față de cetitori? Cine se preocupă de asemenea fleacuri, de astfel de „murunțisuri“?

Și, cu toate acestea, ce nevoie ar fi de o gazetă onestă, fără mahalagisme și cancanuri, fără intrigi și minciuni, care să fie realmente o căluză pe drumurile și așa destul de încălcite, ale politicii noastre...

ION BALINT

G A Z E T A R I M A T Ă

Dialoguri duioase

*Eu nu-s profet, ca Eremia,
Și nu sunt psiholog, ca Wundt,
Urmez la Blaj teologia,
Și sunt de jel din Borgoprund...
Imi este mare îndrăzneala
De cer aici un adăpost, —
(Nu trebuie să lași cerneala
Pe mâna orișicărui prost), —
Dar am citit în „Lupta“, una
Despre turneul țărănist
Și vreau să-i rectific minciuna,
Iertați, dar nu pot să rezist...*

*Veniseră pentru 'ntrunire,
Treizeci și trei de „regățeni“;
Și-i ascultau cu 'nsuflețire
Vreo douăzeci de cetățeni...
Strigase Lupu, foarte tare,
Il înjurase pe Maniu,
Și-acum ținea o cuvântare
Un domn înalt și cam sașiu.
Dar în distinsa asistență
Înfășurat într'un suman,*

Schițându-și altă existență
Se ascunsese popa Man...

Și 'neputând s'o ia cu buna,
Țipă viteazul demagog,
Apoi, tribunul... cu tribuna
Ținù prezentul dialog:

- „Cum? asta e democrație?
- „Stă, Ciceo Pop, parc' ar fi sfânt,
- „Dar Ciceo Pop are moșie,
- „Și la țărani nu dă pământ...
- „Dar cine-or da pământ, strigoi,
- „Și purligarii jără jranc?
- „V'ați dat, amice, cu ciocoi!“
- „Să taci, că ești vândut lui Blank!“

- „Mă rog, prin Banca românească
- „Nu suge Goldiș din guvern?
- „Dar, în chestiunea evreiască,
- „Nu luați instrucții dela Stern?
- „Ei, știm cu toți acum că Vaida,
- „De Renner e întreținut!
- „Trecu Oceanul, Lupu, haida,
- „Dar cu dolarii ce-a făcut?
- „Perfizi sunteți, cu vorbe duble,
- „Și sunteți, toți, separatiști!
- „Dar, voi? pescuitori de ruble!
- „Ce sunteți? Scârbe! Bolșevisti!“

Doar' un moșneag stătea 'n picioare,
Și se 'ntrebă (moșneag deștept)

- „Adică, nu s'ar putea oare
- „Să spună fiecare drept?“

ONOFREI DIN BORGOPRUND.

INSEMĂNĂRI

Adunarea dela Oradea Mare. In pragul toamnei, lupta politică se pregătește să înceapă, cu o vioiciune nouă. In cursul lunei acesteia, partidul poporului va ține o serie de întruniri publice, prin toate centrele mai de seamă ale Ardealului. Cea dintâi întrunire va avea loc in ziua de 10 Septembrie la Oradea Mare, unde se fac intinse pregătiri pentru primirea d-lui general Averescu și a d-lui Octavian Goga, care-l va însoți. Cu acest prilej, d. general Averescu va face unele declarații de o deosebită importanță asupra situației politice și asupra atitudinii partidului poporului față de celelalte partide.

S'a ales dl Vasile Goldiș. Adunarea generală a „Asociației“, care s'a ținut Marțea trecută la Timișoara, in lipsa unui alt candidat, a ales ca președinte al ei pe dl Vasile Goldiș. Ziarele partidului național au anunțat acest mare eveniment cu tot târăboiul convenit, subliniind cu satisfacții ciudate acest „succes“ electoral, și uitând, se înțelege, să pomenească ceva despre „meritele“ cari au recomandat pe dl Vasile Goldiș la demnitatea la care a fost ridicat. Despre acestea, am vorbit altădată, arătându-ne justificata noastră indoială, că fostul profesor de istorie dela liceul din Brașov și ac-

tualul stâlp al băncilor liberale din București, ar putea să imprime „Asociației“ impulsul de viață de care aceasta are nevoie.

Avem in fața noastră numărul din revista *Transilvania*, in care sunt publicate rapoartele diferitelor despărțăminte ale „Astrei“ pe anul trecut, și tocmai conținutul acestor rapoarte ne îndrăpțătește să spunem că in fruntea vechiului așezământ cultural dela Sibiu ar fi fost nevoie in acelaș timp de un spirit inovator, de o inteligență creatoare și de un îndrumător priceput, care să-i pună pe noi temelii întreaga ei activitate. Dl N. Iorga ar fi putut să fie și acest spirit inovator și această inteligență creatoare și acest îndrumător priceput, care ar fi scos din lăncezeală, la aer curat „agendele“ osificate ale atâtor „despărțăminte“ inactive. Ințr'o mare măsură, acest rol l'ar fi indeplinit și omul de cultură care este dl Sextil Pușcariu, și care ar fi păzit in orice caz „Asociația“ de orice amestec al politiceii de partid.

La dl Vasile Goldiș, această garanție e foarte șubredă. Iată pentru ce, aceeaș repulsiune față de vulgara confuzie dintre marea menire a unei instituții culturale și micile combinații de politică locală, care ne-a făcut să nu luăm parte la alegerea dlui Vasile Goldiș, o resimțim și acum când par-

tizanii acestuia jubilează prin gazete, că aghiotantul dlui Iuliu Maniu va fi în situația de a-și servi și pe această cale, partidul.

Din păcate, „Asociația” nu va avea decât de pierdut.

„**Dăscălușul**” din Cluj. Ruptura naționalo-țărănistă ne rezervă tot felul de surprize. Am asistat deunăzi la interesanta serie de întruniri ale partidului țărănesc în Ardeal și am ascultat acolo cuvântări fulgerătoare la adresa domnilor din comitetul de o sută. În special, documentatele apostrofe ale d-lui Gh. Bogdan-Duică la adresa partidului național s’au întins mult mai departe decât asupra trecătoarelor frământări de astăzi, amenințând foarte serios moștenirea politică rămasă d-lui Iuliu Maniu, și nepoșilor acestuia, direct dela Simeon Bărnuțiu.

Gazetele partidului național, potrivit unui vechi obicei de a-și ascunde capul în nisip, ca struțul, și de a răspunde mult mai târziu, cu altă parte a trupului decât cu capul, n’au ripostat deocamdată nimic. Au găsit cu cale, se înțelege, că un fost colaborator al *Patriei* ca d. Bogdan-Duică, nu merită să fie luat în seamă, nici când spune crude adevăruri foștilor săi aliați.

În schimb, cu vârf și îndesat, au răspuns d-nii Honigman, și Emil și Albert, în cele două anexe dela București: *Presa și Lupta*. Pentru infocații apărători ai partidului național, cuvântările d-lui Bogdan-Duică nu reprezintă decât „o țesătură de infamii, intrigi și calomnii”, iar autorul lor, — e un simplu „dăscăluș” din Cluj, pătimaș, nepriecut și mai alés ignorant. D. Albert Honigman a scos dintr’un fund de ladă mucegăită certificatul său de patru clase primare, d. Emil D. Fagure și-a adus aminte că a luat parte cândva la un concurs de tenori, și dela înălțimea acestor perfecte certificate de erudiție

(plus cel de naționalism eliberat de mult de către legația rusească din București) își permit să țină cursuri de istorie și să dea lecții de patriotism unui om, căruia, deși împărtășește alte credințe politice decât noi, nu putem să-i contestăm nici larga sa cultură nici perfectă sa bună credință.

Dar, să nu ne mirăm prea mult. Acesta este noul sistem de polemică politică al d-lui Iuliu Maniu și al nepoșilor săi. Augusta insuficiență cerebrală a acestora nu se coboară să răspundă crudelor judecăți cari li se pun în față. Pentru o asemenea treabă sunt buni d-nii Iacob Rozenhal, Ion Agârbiceanu, Leonard Paukerov și alți lefegii de mâna întâia...

D. Bogdan-Duică poate să fie mulțumit.

„**Cine dă mai mult**”. — Așa se cheamă cea mai nouă revistă de actualitate, cu cuplete și scene picante, al cărei autor se mărturisește a fi d. A. de Herz, conducătorul „*Adevărului literar și artistic*”, bine cunoscutul supliment în culori al celor două cotidiene din strada Sărindar.

Nu ne îndoim că revista „Cine dă mai mult” va avea succesul meritat. Ținând seama de titlu, suntem însă convinși că a fost scrisă de d. Iacob Rozenhal, care, după cum se știe, se folosește în scrierile sale literare de pseudonimul Adolf de Herz, după cum în articolele sale politice se folosește de pseudonimul: Constantin Bacalbașa. Căci d. Iacob Rozenhal e un bărbat foarte modest...

În orice caz: „Cine dă mai mult” e o lozincă foarte nimerită. Fericitul patron al *Adevărului și Dimneței* ar face bine să nu se depărteze niciodată dela ea.

Congresul partidului poporului.
Congresul partidului poporului se va

ține anul acesta în Basarabia, la Chișinău, în zilele de 27 și 28 Septembrie 1923. Cei cari își aduc aminte de atmosfera civilizată și de preocupările serioase cari au caracterizat congresul din anul trecut, dela Sibiu, au toate motivele să se aștepte și de data aceasta la aceeași liniștită și atentă examinare a problemelor actuale de guvernământ. În vârtejul atât de nestărnitoric al luptelor politice, cari învrăjbesc astăzi pe cei ce se îmbrățișau ieri și cari adună de-atâtea ori în aceeași tabără pe cei ce se osândeau de moarte cu un ceas mai înainte, atitudinea hotărâtă și înțeleaptă a partidului poporului, — pentru ce să n'o recunoaștem? — constituie încă singurul punct de rezim fix, într'un ocean de inconsecvențe. În beția de vorbe răsuflăte, care se aruncă pela toate răspântiile, respirând numai vulgară pasiune și josnice defăimări, debaterile viitorului congres dela Chișinău, așa cum au fost disciplinate în programul dinainte întocmit, vor avea, nu ne indoim, același larg ecou și va împrăști aceeași binefăcătoare impresie de siguranță, cași debaterile congresului din Sibiu.

Iar adversarii răuvoitori vor avea ocazia să constate cât de încheiate sunt rândurile acestui partid, care o clipă n'a desmîncit linia sa de conduită, fixată din ziua venirii la putere a partidului liberal.

Din nefericire, greutățile de găzduire nu vor îngădui ca acest congres să ia proporțiile sale firești. Ziarul *Indreptarea*, care publică amănunte asupra organizării lui, anunță că nu vor putea lua parte mai mult de patru reprezentanți din fiecare organizație județeană.

O întâmplare șugubeață. Excesul de zel al reporterilor politici dela gazetele independente din Capitală a mai înregistrat încă o nostimă păcăleală, pe care nu ne putem răbda să

n'o înregistrăm. E vorba despre senzaționala întâlnire dela Flondoreni, unde trimișii clubului „Majestic“, dnii Mihail Cantacuzino și Grigore Filipescu, ar fi încheiat o înțelegere cu cunoscutul fruntaș bucovinean d. Iancu Flondor, care s'ar fi înscris cu acest prilej în partidul d-lui Iuliu Maniu. Câteva zile de-a rândul, gazetele partidului național au jubilat, încântate de noua achiziție făcută în Bucovina, și anunțând la toate punctele cardinale că teribilul, irezistibilul comitet de-o sută de la Cluj a mai cucerit o provincie.

Toate bune până aici. Numele d-lui Iancu Flondor a fost aruncat din nou în circulație, cafenelele și-au regăsit animația zilelor bune de altădată, și inevitabilele liste ministeriale au început să circule dela o masă la alta. Ce s'a întâmplat însă? S'a întâmplat că cineva, un om foarte nepolitic, a atras atenția vânturătorilor de noutăți senzaționale, că întrevederea istorică dela Flondoreni n'a putut să aibă loc din următoarele motive nespuse de simple. Mai întâi pentru că unul dintre emisari, d. Mihail Cantacuzino, se află în momentul de față la Paris, și al doilea pentru că însuși amfitrionul Flondorenilor, gazda cum am zice, d. Iancu Flondor, lipsește de-asemena din țară, fiind plecat la Karlsbad. Cu alte cuvinte n'a fost nimic. Totul se reduce la o mică tîlcuire reportericească și atîta tot. În altă parte a revistei, ne ocupăm ceva mai pe 'ndelete cu modul fantazist în care e informat marele nostru public asupra evenimentelor politice. Aruncăm și această mostră la grămada celorlalte minciuni, și trecem mai departe. Într'adevăr, am prăpădi multă, multă vreme, dacă ne-am oprit, măcar câteva minute, la fiecare născocire cotidiană a deșteptilor, cari fac să se întâlnească Parisul cu Karlsbadul, la o moșie din Bucovina...

„Material pentru soluții economice“. Dl Vasile C. Osvadă, fostul director al „Băncei Agrare“ a scos de subțipar o elegantă broșură de 134 pagini, purtând titlul de mai sus, și ocupându-se cu diferite probleme economice dela ordinea zilei. Nu sunt, într'adevăr, soluții precise; sunt însă expuneri minuțioase asupra trecutului apropiat (de unde nu lipsește, spre regretul rostru, oarecare amărăciune politică) și sunt *sugestiuni* pentru viitor, expuse în linii largi și cuprinzătoare. În special, expunerea activității industriale din Ardeal se bucură de o atenție deosebită, și în această privință, unele constatări ale dlui Vasile C. Osvadă sunt demne de reținut.

Frământările studențești. Fără îndoială, guvernul actual crede că întreaga frământare, care a zguduit Universitățile noastre, a fost potolită ca de o baghetă magică, prin oprirea congresului studențesc. În mai multe rânduri, dl dr. C. Angelescu, ministrul Instrucțiunii publice, și-a arătat convingerea că la toamnă toți studenții vor reveni la cursuri și Universitățile se vor redeschide, în aceleași condiții normale, cași altădată.

Unele ecouri, al căror răsunset a ajuns ușor până la noi, par să nu îndreptățescă acest optimism ministerial. Studenții universitari au manifestat la Iași destul de zgomotos împotriva măsurii, într'adevăr brutale, care a interzis congresul tinerimii noastre universitare, într'o vreme când,

pentru o mulțime de cauze suspecte, se arată o indulgență și binevoitoare toleranță. Și nici prin celelalte orașe universitare, fierberea nu s'a potolit. Risipiți pela casele lor, semănați dealungul și de-a latul țării, tinerii „greviști“ de-astă primăvară nu s'au potolit. Mișcarea pare să fie mult mai profundă, decât s'o anuleze odihna unei vacanțe.

Iată pentruce, ne temem ca nu cumva, și această nouă perioadă de studiu, care acum începe, să nu fie turburată de nedorite conflicte. Dl dr. Angelescu ar trebui să aibă mai puțină încredere în mijloacele polițieneste de a pune capăt frământărilor studențimei noastre, și să aplece puțin urechea la tinerescului vuet care se aude de departe.

Reviste. *Lamura*, Nrul 10—11, cu articole de N. Craimic, Cezar Petrescu, Lucian Blaga, Gh. D. Mugur, Ap. D. Culea, I. Nisipianu, Lelia Popescu și alții. Apoi o frumoasă bucată de Giovanni Popini în traducerea dlui Al. D. Marcu și una de Karl Ewald în traducerea Liei Simionescu, plus o fabulă în versuri de Al. Lascarov-Moldovan. Rubricile recenziilor, a notițelor și notelor pedagogice, ca de obicei, foarte bogate și interesante.

Apărarea Națională Nr. 11, cu obi-nuite articole antisemite.

Sămănătorul, dlui I. Podea. Numerile de pe Iulie și August, cu articole fulgerătoare împotriva bisericii și slujitorilor ei, asupra cărora, probabil, vom reveni